

Från:
Filsbäcks intresseförening och
Fastighetsägare i Filsbäck/ Truve

2017-09-16

Till: Lidköping & Götene kommuner
Att:
Lidköpings kommun
Samhällsbyggnad

Samrådsyttrande över program för detaljplan Dnr SBN 2015/453 och tillhörande behovsbedömning, samt förslag till ny översiktsplan

Vi yttrar oss härmed över kommunen förslag till "Program för detaljplan, Filsbäck-Truve/Svanvik, Lidköpings kommun & Götene kommun. Samrådshandling." och tillhörande behovsbedömning 2017-05-03. Våra förslag om hur Filsbäck/ Truve/Svanvik ska utvecklas gäller också gentemot översiktsplanen. Yttrandet jämför med planprogrammet.

Yttrandet från intresseföreningen har arbetats fram i en öppen process där alla medlemmar och övriga filsbäcksbor varit inbjudna att delta. Föreningen har deltagit på samrådsmötet om förslaget till översiktsplan samt förslaget till planprogram, därutöver har föreningen arbetat fram synpunkter genom att lyssna in medlemmar, genom gruppmöten och styrelsemöten. Engagemanget har funnits där och fokus på att vara saklig. Lidköpings kommun kan vara stolt över det lokala engagemanget i Filsbäck!

Enskilda fastighetsägare har efterfrågat möjligheten att kunna skriva under yttrandet såsom deras egna svar på planprogram och översiktsplan. Föreningen har erbjudit denna möjlighet. Föreningens och enskilda fastighetsägares underskrifter finns i bilaga 1.

Vår förhoppning är att ni ska ta emot vårt yttrande med ett öppet sinne och se det för vad det är: ett ärligt försök att omsätta kommunen vision om en Välkommande och Hållbar kommun i praktiken! Om det är så att vi har gemensamma förslag - som vi missat se i era handlingar - så får ni se det som en styrka i era förslag!

*Filsbäcks intresseförening & Enskilda fastighetsägare i Filsbäck,
(underskrifter längst bak i yttrandet)*

1. SAMMANFATTNING	3
2. PLANPROGRAM, BEHOVSBEDÖMNING OCH PLANERINGSUNDERLAG	4
SYFTE PLANPROGRAM	4
BEHOVSBEDÖMNING	4
PLANERINGSUNDERLAG	5
3. PLANPROGRAMMET	5
ÖVERGRIPANDE SAMHÄLLSMÅL SOM PLANPROGRAMMET BEHÖVER BIDRA TILL	5
ATT BIBEHÅLLA KARAKTÄREN OCH BYGGA UT – EN MÖJLIG KOMBINATION	6
HUR DET KAN GÅ TILL – OMRÅDE FÖR OMRÅDE	6
VIKTIGA FUNKTIONER FÖR ETT ATTRAKTIVT FILSBÄCK/ TRUVE	13

Bilaga 1 Tabell - planprogrammet och föreningens förslag

Bilaga 2 Behovsbedömning med markeringar

Bilaga 3 Underskrifter av föreningen och enskilda fastighetsägare

1. Sammanfattning

Lidköping en välkomnande och hållbar kommun! Vi tycker det är en fin slogan. Men förslaget till planprogram och översiktsplan tycker vi inte välkomnar oss som redan bor här i Filsbäck – Truve/Svanvik. Vi vill även i fortsättningen kunna känna oss hemma. Vi ser inte heller att förslagen leder till en hållbar utveckling. Vi menar därför att våra synpunkter i detta yttrande måste tillvaratas. Så att inte bara de som i framtiden kan komma att flytta in till området ska känna sig välkomna, sloganen måste gälla även oss - vi som redan finns här!

Vad vi förstår kan planprogram visa en viljeyttring för ett område där flera detaljplaner ska tas fram. Det bör också tas fram för att lösa övergripande frågeställningar. Vi menar att Filsbäck/Truve/Svanvik behöver ett planprogram som löser övergripande frågeställningar bland annat dagvatten och tillgång till rekreativmiljöer.

Vi menar att planeringen måste utgå ifrån samhällets övergripande mål och ta tillvara de kvaliteter, lokala behov och befintliga verksamheter som finns. Det gör varken planprogramförslag eller förslaget till översiktsplan i den del som rör Filsbäck/Truve.

Vi menar att Planprogrammet i sig har så stora brister att programmet motverkar möjligheterna att uppnå samhällets och kommunens mål och syften. Vi menar också att förslaget till planprogram inte löser övergripande frågeställningar. Vi menar att det skapar problem som inte behöver skapas.

Vi menar att planprogrammet måste bygga på de kvaliteter som redan finns i Filsbäck och Truve/Svanvik, att karaktären och landskapsbilden i Filsbäck ska finnas kvar trots utbyggnad av fler bostäder. Träden, skogarna och grönytorerna delar in bebyggelsen i mindre områden och den låga bebyggelsen dominerar inte. Området har redan höga rekreativvärden och de kommer bli än mer värdefulla med en större befolkning i Filsbäck/Truve/Svanvik. Vardagsupplevelser av naturen är en viktig del av livskvaliteten. Förslaget planprogram och översiktsplan förstör Filsbäck/Truve/Svanviks kvaliteter och det kan vi inte acceptera.

Vi motsätter oss därför att skogen och gårdarna exploateras (hela 1a, 3b, 3c, 6, 7, 10a och 11 samt delar av 3a, 5 och 8 enligt bifogad karta och tabell. Vi är positiva till bebyggelse på 2, 4c och del av 1b och 3a. Vi vill att allmänhetens badplats säkras (4a och 10b) i planförslagen.

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) görs för att utreda konsekvenser för miljö, naturmiljö och för människors hälsa (Miljöbalken). Om det behöver göras en MKB avgörs med hjälp av en behovsbedömning av kommunen. Det är uppenbart att kommunens behovsbedömning bygger på fel och bristande underlag och därför är helt undermålig. Det saknas helt beskrivningar av viktiga aspekter och andra är rena felaktigheter. Vi anser att behovsbedömningen måste göras om. Med vår gemensamma kunskap menar vi att kommunens förslag får en betydande miljöpåverkan. Det är däremot möjligt att våra förslag inte medför betydande miljöpåverkan.

2. Planprogram, behovsbedömning och planeringsunderlag

Syfte planprogram

Planprogram är ett sätt att utreda och lösa de problem som inte kan hanteras i översiktsplaneringen, allt enligt Boverket.¹

Synpunkt: Det är därför märkligt att kommunens tjänstemän hänvisade till senare planeringssteg när frågor om olika områdets lämplighet ställdes under samrådsmötet.

Filsbäck ingår i Biosfärområde Vänerskärgården med Kinnekulle.

Synpunkt: Vi kan inte se att planprogrammet och översiktsplanen har tagit det åtagande som ett biosfärområde innebär på allvar, i planeringen. Åtagandet som ett biosfärområde innebär måste också omsättas i praktiken. Våra förslag och hur vi jobbat fram dem är ett ärligt försök att omsätta biosfärområdet i praktiken.

Behovsbedömning

Kommunen ska enligt Miljöbalken göra en behovsbedömning för att se om programmet innebär en betydande miljöpåverkan. Kommunen har gjort en sådan behovsbedömning. Föreningen har gått igenom behovsbedömningen, den genomgången bifogas som bilaga. Gulmarkerad text är sådan där vi menar att det saknas uppgifter, beskrivning är bristfällig och bedömningar märkliga inklusive den samlade slutsatsen om betydande miljöpåverkan.

Bara för att det saknas kunskap t.ex. om fornlämningar eller artförekomster betyder det inte att de inte finns. En dom från Mark- och miljööverdomstolen visar att förekomst av en enda skyddad art kan utlösa behov av MKB. Filsbäck/Truve/Svanvik är fågelrikt, här finns groddjur, kopparödlor och bland annat orkidéer förekommer i området.

Exempel på avsaknad av information:

- *Nulägesbeskrivning:* beskrivning av naturmiljö, befintlig kulturmiljö, miljöföroreningar och störningar.
- *Skyddsvärden:* rödlistade arter, skyddade arter, fornlämningar
- *Planens effekter på miljön:* friluftsliv
- *Internationella konventioner:* ingen uppgift att Filsbäck ingår i Biosfärområde Vänerskärgården med Kinnekulle

Synpunkt: Behovsbedömningen behöver göras om, felaktigheter och brister i information rättas till. En behovsbedömning av föreningens förslag bedömer vi kan resultera i att det inte blir en betydande miljöpåverkan.

---

¹ <https://boverket.onlineacademy.se/external/play/2331>

Planeringsunderlag

Inom ramen för planprogrammet ska de planeringsunderlag som behövs tas fram. Utredningsplikten finns oavsett om man gör en miljökonsekvensbeskrivning eller inte. Planprogrammet har vissa planeringsunderlag som grund.

Synpunkter:

Planprogrammet Filsbäck/ Truve/Svanvik har flera övergripande och viktiga frågeställningar att hantera. Exempelvis: ekosystemtjänstbaserad dagvattenhantering, klimatanpassningar, infrastrukturflöden inklusive kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik, säkerställande av rekreationsområdena och skyddsvärd natur, planering och lokalisering av vård, skola och omsorg.

Flera behov av kompletterande planeringsunderlag är identifierade:

- kartläggning av befintligt friluftsliv och rekreation,
- analys av gröninfrastruktur, d.v.s. ekologiska landskapssamband i och kring planprogrammet
- utredning om ekosystemtjänstbaserad dagvattenutredning
- bullerutredning
- förskole- och skolutredning,
- utredning om äldreboende, trygghetsboende och vårdcentral,
- lokalgatan i kombination med kollektivtrafikutredning och bilpoolsutredning.
- kulturmiljöutredning

Syftet med utredningarna är att få svar på en mängd frågor som behövs för att kunna planera Filsbäck/Truve/Svanvik så att samhällsmålen kan uppnås samt bibehålla och utveckla Filsbäck/Truve/ Svanvik som en attraktiv boendemiljö med möjligheter till försörjning.

3. Planprogrammet

Övergripande samhällsmål som planprogrammet behöver bidra till

Inom ramen för FN-systemen och EU så har Sverige antagit konventioner och överenskommelser för att nå en hållbar utveckling, därtill har Riksdagen antagit miljömål och för en hållbar utveckling.

Flera miljömål berörs av planprogrammet. Vi vill lyfta fram God Bebyggd Miljö. Miljömålet lyder:

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

Plan- och bygglagen anger att markanvändningen i den kommunala planeringen ska vara lämplig. Miljöbalkens lägger ansvar på den aktör som bedriver och förändrar en verksamhet

att agera linje med miljöbalken. Syftet med miljöbalken är att samhället ska utvecklas i hållbar riktning. Lidköpings kommun har antagit egna miljömål och säger sig sträva efter en hållbar utveckling och kommunen har även ansökt och antagits som ett Biosfärområde inom UNESCO:s globala program för modellområden för hållbar utveckling. Filsbäck – Truve/Svanvik ingår i det området.

Samhället har så sakta börjat att förbereda sig för förändrade förhållanden i form av mer nederbörd, skyfall, översvämningar och högre hälsofarliga temperaturer i värmetoppar. Anpassningarna kallas för klimatanpassningsåtgärder, även här arbetar Lidköpings kommun som ligger i ett utsatt läge avseende översvämningrisker².

Den kommunala planeringen är ett av de viktigaste instrumenten för att kunna uppnå dessa samhällsmål.

Synpunkt: Vi menar att förslagen om markanvändning i planprogrammet inte hjälper till att kunna uppnå dessa samhällsmål.

Att bibehålla karaktären och bygga ut – en möjlig kombination

Många Filsbäcksbor bor här och har flyttat hit för att det finns varierad natur in på knuten med både skog, strandmiljöer och öppna gården. Naturen bidrar till att vårt samhälle är en god bebyggd miljö. Det finns flera exempel på barn som vuxit upp i Filsbäck och som i vuxen ålder flyttar tillbaka p.g.a. livskvaliteten i området. Naturen inklusive grönytor och trädgångar är en del av karaktären i Filsbäck och den vill vi bevara samtidigt som det byggs många fler permanentbostäder här. Det är därför förfärande att se att planprogrammet föreslår att de största delarna av dessa ytor ska bebyggas. Vi menar att det är möjligt att bevara dessa områden OCH bygga nya permanentbostäder här, skola, förskola m.m. Vi vill också ha kvar möjligheter att Filsbäcks/Truvebor ska kunna livnära sig på jord och skog till nytta och glädje för boende i villor.

Hur det kan vara möjligt redovisar vi i detalj i bilaga 1, och i figur 1 och 2. Där jämförs område för område av kommunens förslag med vad vi anser är en möjlig och lämplig markanvändning. Här finns områden tillagda som vi menar behöver finnas med i planprogrammet och översiktsplanen. En del områden har vi delat upp i delområden. Med hjälp av kompletterande planeringsunderlag kan förslagen detaljplaneras.

Hur det kan gå till – område för område

Vi accepterar inte att områdena 3b, 3c, 6 och 7 planeras för bostäder. Stora delar av skogen i område 5 vill vi freda från bebyggelse – det bör ändå finnas plats för skola och kanske förskola. Här finns skogar och gården som är skyddsvärda av många skäl, se nedan, och behövs för att kunna uppnå miljömålet God Bebyggd Miljö.

---

² Bedömning gjord av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Vi accepterar inte verksamhetsområde 1a. Vi accepterar inte villamattor på område 3a, bebyggelsen i område 8 vill vi bara ska läggas i kanterna på gårdet (den östra och den västra kanten) med högst 1,5-2 våningshus. Område 3a vill vi ska detaljplaneras så att befintliga dammar planeras för dagvattenhantering och att området norrut planeras i delområden som knyter an till karaktären i Filsbäck.

Område 10 ska inte användas till en enorm parkering. Det finns flera bättre användningsområden och behov. Område 11 är redan ianspråktaget för lokal näringsverksamhet: det området vill vi inte ska bebyggas. Vi vill förekomma förslag från andra aktörer: Vi vill inte ha etableringar söder om skogen ut mot nya riksväg 44.

Det måste tydligt och klart framgå av översiktsplanen att skogarna och golfbanan (område 3a och 7) är områden för flera viktiga ekosystemtjänster (biologisk mångfald, rekreation, skogsbruk, vatten och temperaturregulering, pedagogik) så att planen blir styr bort möjligheten att exploatera området.

Vi föreslår nya områden för hus med flera funktioner. Med flera funktioner menar vi hus med lägenheter, lokaler för mindre näringsverksamhet såsom kontor, handel, restaurang/café, vård och omsorg, föreningsverksamhet m.m. Husen kan vara 2- 2 1/2-plan och ytor för detta finns vid Klovet (område 1b), kan vara möjligt där det idag ligger en verkstad (1b) och på tomten med Grillkiosken (område 4c). Det viktiga är att de inte dominerar över träden.

Vi föreslår en förskole- och skolutredning som ser närmare på var en skola är lämplig och hur stort område den skulle behöva. Om det finns underlag för en skola kommer det också finnas behov av fler förskolor. Vi tror att det kan gå att bygga skola i område 5 eller att det finns andra lämpliga områden. Förskolor kan byggas på andra ställen än befintlig, t.ex. i område 3a. Här vill vi se småskaliga byggnader som ligger nära naturen och integreras med den likt nuvarande förskola.

När det gäller permanent bebyggelse i område 2 vill vi uppmärksamma kommunen på översvämningsriskerna. Det är viktigt att ha med i fortsatt planering.

Vi menar att det finns många skäl till varför vi har dessa ståndpunkter när det gäller att bevara så stora delar av skogen och gårderna. Vi menar att vi står på god grund när vi anser att de områden som vi inte accepterar för bebyggelse inte är lämpade för det i lagens mening, varken i PBL eller Miljöbalken. Det vill säga förslagen strider mot vad som menas med lämplig markanvändning enligt 2 kap miljöbalken därför att:

Områdena är viktiga rekreationsområden

Att vistas i natur och gröna miljöer minskar stress, stimulerar till fysisk aktivitet och lek och förbättrar därigenom människors hälsa och välbefinnande. Det är vetenskapligt visat och det skriver till och med Boverket om.³ Det som planeras byggas och utvecklas hänger ihop med naturen.

³ <https://boverket.onlineacademy.se/external/play/2331>

Föreningen sätter stort värde på skogarna inklusive lövskogen (3b) och område 7. Detaljplanering av bostäder i t.ex. 3a bör planeras så att friluftslivet blir lättillgängligt. Därför behöver skogarna finnas kvar. Skogarna inklusive 3b och 7a har höga rekreativvärden nu och kommer bli högre ju fler som bor i Filsbäck/ Truve. Den södra delen av skogarna i område 7 är en skyddszon till nya riksväg 44. Den kan i viss mån dämpa buller och tar bort synintryck från vägen.

Skogarna och intilliggande gården är områden som barnen leker i, vuxna och ungdomar går och motionerar i, för en del att plocka svamp och bär i och för de flesta att njuta av naturen i. Skogarna ihop är tillräckligt stort för längre promenader, löparrundor och på vintern längre skidåkning som då också inkluderar golfbanorna. De olika skogarna (här finns många olika typer), gården, strandområden och bäckar ger oss som bor här olika positiva och stärkande upplevelser under alla årstider.

Badet vid campingen är dessutom en tillgång för oss som bor här och lockar besökare från staden. Därifrån kan man också se Kinnekulle och njuta av en utsikt över öppet vatten. Truvebadet har också kvaliteter.

- Ju fler som bor i Filsbäck desto högre rekreativvärden kommer dessa skogar och andra rekreativområden att få.
- Ju fler som bor i Lidköping desto högre rekreativvärden kommer dessa skogar och andra rekreativområden att få.

Områdena har höga naturvärden

Filsbäck kan visa upp många olika typer av skogar vilket i sig är ett värde att bevara. I område 7 finns en skog med olikåldrad blandskog, med äldre tallar samt områden med alkärr, utan spår av kalhyggesbruk. Här växer orkidéen knärot. Sådana miljöer är sällsynta i dagens skogsbrukslandskap och är viktiga för en mängd olika fåglar och andra djur och växter. Område 3b (västra skogen) är en lövskog med flera olika trädslag såsom sälg, asp och på väg in ek och gran. Området har ett mycket rikt fågelliv. I område 7 och 3b finns träd i alla stadier, och mycket död ved. Sådant död ved är paradoxalt nog full av liv. Det är grundläggande ekologisk kunskap. De utgör viktiga livsmiljöer för insekter och svampar. De är till exempel viktiga övervintringsplatser för pollinerare som humlor och ensamlevande bin. De är både övervintringsplatser och matförråd för olika ensamlevande steklar. Insekterna blir i sin tur basen för ett rikt fågelliv. Sälgnarna ger pollinatörer mat om tidig vår. Sådana miljöer som västra skogen (3b) är än mer sällsynta och är mycket viktiga för en mängd olika fåglar och groddjur andra djur och växter och svampar. Här har bland annat observerats svartvit flugsnappare, kattuggla, stjärtmes och scharlakansröd vårbägare. Skogsstyrelsen har uppmärksammat skogarna ur rekreativ- och naturvärdessynpunkt och har i sitt samrådsyttrande till kommunen framfört att de behöver utredas vidare.

På samrådsmöten för planprogram och för översiktsplan sa en av kommunens tjänsteman att man tänker sig bostäder i södra delen av skogen. Det är direkt olämpligt av flera skäl, bland annat eftersom det kommer att förstöra de värden som finns. Skogen är bara 6 ha, bygger man i den blir den ännu mindre vilket dessutom skulle leda till lägre kvalitet på kvarvarande skog. Vill kommunen skapa bostadsområden med lund- eller skogskaraktär så finns det inget som hindrar att nya bostadsområden som läggs på annan, lämpligare mark,

ges sådan karaktär genom att nyskapa den karaktären genom planering och plantering. **Enbart då** skapas nya värden, förslaget i planprogrammet *förstör* befintliga värden.

Områdena har pedagogiska värden

Filsbäcks förskola och fritidshem håller en mycket hög kvalitet. Barnen mår bra att vistas där. Barnen och personalen vill gärna vara ute men de har inga naturområden som är planmässigt säkrade för sin verksamhet. De har en skolskog bredvid Lidköpings golfbana men den är i dagsläget osäker p.g.a. av att det skjuts in golfbollar i skogen då och då.

Föreningen anser att planprogrammet måste säkerställa tillgång till flera skolskogsområden för pedagogisk verksamhet, vilket inte bara är Filsbäck till nytta. Att kunna visa upp många olika typer av skogar (område 3b, 5, 7) visa på olika sorters skogsbruk (7) och visa hur en skog växer fram (3b) fram har höga pedagogiska värden. Gärderna (område 6, del av 8 och del av 3a) har sina värden. Filsbäcks närheten till Vänern med strandområden ger också möjlighet att lära elever om djur- och växtliv i och kring Vänern. Dessutom kan man lära sig om Vänerns reglering och hur naturen runt sjön förändrats historiskt. Och mycket mer. Sammantaget är alla dessa områden därför av mycket högt pedagogiskt värde inte bara för barnen i Filsbäck utan för Vinningaskolan och för alla skolbarn i Lidköping.

Truvegården är en utmärkt utgångspunkt som används av en del skolklasser men som skulle kunna användas mer även av skolor i övriga kommunen. Skolor kan göra hel- eller halvdagsexkursioner i området. Till Filsbäck kan skolorna i staden, till exempel Fredriksdalsskolan, Östbyskolan och De la Gardiegymnasiet dessutom ta eleverna med cykel från staden, trafiksäkert och klimatsmart på den nyasfalterade cykelbanan. I detta ligger också sociala värden. När cykelbanan till Vinninga är klar blir det möjligt att cykla även därifrån.

I områdena finns kulturhistoriska värden

I behovsbedömningen över om det behövs en miljökonsekvensbeskrivning, under beskrivningen av planområdet, rubriken "Befintlig kulturmiljö" så står endast "Inget aktuellt". Det är ju uppenbart direkt felaktigt! Här lite vad vi sammanställt under processen:

Inom planprogramområdet finns fornlämningar⁴. I samband med nya sträckningen av riksväg 44 har arkeologiska utgrävningar genomförts vid Helde och Filsbäcks egendom. Vid Filsbäcks egendom, precis öster om den gamla landsvägen till Vinninga fann man rester av långhus daterat till runt 130-325 e. Kr, romersk järnålder. Öster om Filsbäcks egendom, i skogskanten ut mot åkern finns en domarring och bautastenar.⁵ I planprogramområde 10, östra delen finns fornlämningar. En fastighetsägare fick inte gräva här eftersom det låg fornlämningar i marken enligt uppgift från Götene kommun.⁶

När Västergötland var indelat i kungliga områden som kallades för bon (boindelningen omnämns i Äldre Västgöotalagen) så ingick Filsbäck och Truve i Väbo härad som i sin tur ingick i Skalunda bo⁷ andra källor nämner Ökull/Kynda bo. Vid Svanvik kallas marken för

⁴ Riksantikvarieämbetet. 2017. Fornsök. Fmis.raa.se.

⁵ Riksantikvarieämbetet. 2017. Fornsök. Fmis.raa.se.

⁶ Mellgren, samtal 2017-09-10.

⁷ Bengans historiesidor. 2017. Karta De åtta bona. Karta. www.wadbring.com. #finns annan källa?

Kristningamarken⁸. Här lär man ha landstigit när man färdades över Vänern för att komma till Skeby kyrka och bli döpt⁹. Tidig medeltida dop i sjön där är också en möjlig tolkning av namnet. Skeby nuvarande kyrka färdigställdes omkring 1150.

Fynden från Trafikverkets utgrävningar, kunskapen om boindelningen och bristen på arkeologiska utgrävningar i Västergötland indikerar att det kan finnas fler värdefulla fornlämningar i planprogramområdet.

Truveholm. Fastighetsägarna håller på att renovera Truveholm. På Göteborgs universitet, Dacapo i Mariestad har det upprättats en plan för restaurering av trädgård och park.¹⁰ Markerna som tillhört gården är avstyckade och gården utgörs idag av en reveterad mangårdsbyggnad, två flyglar i timmer, en fatabur, liten stallbyggnad och ett hus som varit trädgårdsmästarebostad. Byggnaderna omges av resterna av en park i engelsk stil. Vid Öredalsån finns grunder av badhus och brygghus.

I Trafikverkets utredningar inför nya sträckningen av riksväg 44 framkom att Truveholm var värt att bevara. Riksantikvarieämbetet har lämnat besked att de kan hjälpa till med att restaurera panoramatapeten i huvudbyggnaden. Länsstyrelsen har gett förhandsbesked om att K-märka den engelska parken som omger byggnaderna. Innan nuvarande ägare kunde köpa Truveholm tog Lidköpings kommun initiativet att ta kontakt med dem. Syftet var att försäkra sig om att skulle kunna vårda och bevara de kulturhistoriska värdena i och runt Truveholm¹¹ annars skulle kommunen använda sin förköpsrätt.

På Truveholm har Johan Gabriel Richert levt och verkat. Han var jurist, född i Tidavad, och blev med tiden en av 1800-talets viktigaste jurister i Sverige, satt i lagkommittén 1814-1833 och i lagberedningen under andra halvan av 1840-talet¹². Richert blev som tjuogoettåring (!) utsedd till vice häradshövding. Hans envetna arbete för att humanisera brottslagstiftningen och moderniserar civilagstiftningen räknas till de stora insatserna i svensk lagarbete. Han kämpade också under sin karriär mot privilegievälde och skråväsende. I ena flygeln på Truveholm hade han juristskola (notarieflygeln). En minnessten finns i parken.

Områdena ger ekosystemtjänster till nytta för det lokala näringslivet och samhället

Ekosystemtjänster är ett begrepp som nu är etablerat och som håller på att integreras i stor skala i samhället. Ekosystemtjänster är de tjänster som naturen tillhandahåller människan gratis och som vi människor ofta bortser från. Det är tjänster som hade kostat pengar att få eller skapa om inte ekosystemen hade tillhandahållit dem. Ofta är det dessutom mycket svåra och komplicerade tjänster som naturen tillhandahåller och att ersätta dessa tjänster med mänskliga eller maskinella tjänster går många gånger inte, när det går blir ofta mycket dyrt och det är osäkert om resultaten blir lika bra. Underhåll och driften av sådana mänskliga ersättningstjänster riskerar också att bli dyr och osäkert avseende de önskvärda resultaten.

Ett mycket enkelt exempel är Filsbäcks camping. Tänk en campingplats i ett industriområde, vem vill campa där? Campingen ligger nu i planprogrammets område 4 i direkt anslutning till badet i Vänern med utsikt över Kinnekulle och Kinnevikens vatten möter himlen i

⁸ www.lantmateriet.se och Riksantikvarieämbetet 2017. Fornsök. Fmis.raa.se

⁹ Bengans historiesidor. 2017. Kinnevik. Karta. <http://wadbring.com/historia/>

¹⁰ Skriftlig uppgift av fastighetsägaren

¹¹ Muntlig uppgift fastighetsägaren

¹² Nordebo. 2007. Johan Gabriel Richert – en av de många bortglömda.

<http://blogg.vk.se/nordebo/2007/03/18/johan-gabriel-richert-en-av-de-manga-bortglomda/>

horisonten. En utsikt som skänker själen ro! Campingen är på flera sidor omgiven av trädridåer. Det är dessa värden som gör att turister stannar här, får dem att återkomma och bo på campingen. De är rekreativa värden som bidrar till människors hälsa och till campingens ekonomi och arbetstillfällen!

Därför anser vi att område 4 som nu i planprogrammet beskrivs som *verksamhet*, måste delas upp i 4a och 4b. Där blir område 4b *badet* som istället måste beskrivas som *rekreationsområde* för att säkerställa dessa ekosystemtjänster.

Område 3b, 3c, del av 5, 6 och 7 tillhandahåller också gratis tjänster som kommer att bli allt viktigare. Det handlar om klimatanpassningsåtgärder. Mer om det under rubriken Klimatanpassning.

När nya riksväg 44 invigs kommer trafik att söka sig den vägen. Trafikverket anger emellertid att upp till 50 % av trafikmängderna¹³ kan komma att vara kvar på gamla 44:an. Därigenom kommer trafikbuller att komma både norr ifrån som söder ifrån. Områden med växtlighet främst skog dämpar och kan skydda bostäder från trafikbuller¹⁴. Buller är vetenskapligt dokumenterat en orsak till stor ohälsa, bland annat i form av hjärt- och kärlsjukdomar, stress, och förändrad metabolism¹⁵. Som ett exempel på växlighetens bullerskyddande effekt kan boende på Bryggvägen vittna om att bullersituationen förvärrats i fler steg, från det att den ensidiga allén vid 44:an avverkades till att kommunen förra året hårdavverkade träden i grönområdet runt Bryggvägen. Skogsområdena i Filsbäck (område 5 boksbogen och 3b västra skogen) har en viktig bullerdämpande effekt för de bostadsområden som ligger söder respektive öster om dessa. Område 7 södra skogen och resterande delar av den skogen kommer att bli viktiga för hela Filsbäck för att dämpa bullret från trafiken på den nya 44:an. Bullerdämpningen är en ekosystemtjänst som gynnar folkhälsan i Filsbäck och som vi anser därför måste säkerställas.

Den största markägaren bedriver dessutom rekreativ anpassat skogsbruk och genomför på eget initiativ uppskattade friluftsförbättrande åtgärder för alla Filsbäcksbor¹⁶.

Samtliga skogsområden ger som nämnts rekreativ värden och bullerdämpning och bidrar därigenom till att Filsbäck för många är ett attraktivt område att bo i. Träden renar också luften. Även jakt sker i dessa skogar.

Det är uppenbart att kommunen också anser att Filsbäck är ett attraktivt område för fler bostäder. Men vi menar att kommunen inte har förstått vari dessa värden ligger. Det som rekreation och bullerdämpning samt den landskapsbild som skogar, gården och bad ger, bidrar till att öka värdet på fastigheterna i Filsbäck. Behålls skogen i område 3b och 7 blir bostäder i område 3a mer attraktiva än de annars skulle bli. Område 7 och 3b tillhandahåller

¹³ Trafikverket. Förstudie till Väg 44, delen Lidköping-Källby, Lidköping och Götene kommuner, Västra Götalands län. Samrådshandling 2011-08-25.

¹⁴ Josefin Henriksson (2011) *Vegetation och ljudmiljö*. (s27-30) Landskapsarkitekturprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp. Elin Claesson (2015) *Identifiering och utvärdering av växters bullerreducerande förmåga i urban miljö*. Magisteruppsats, Uppsala Universitet.

¹⁵ http://ec.europa.eu/environment/noise/index_en.htm

¹⁶ Samtal med Christian Pousette 2017-09-10

därigenom en ekosystemtjänst som leder till ökade fastighetsvärden. Planförslaget förstör dessa ekosystemtjänster.

De är viktiga för klimatanpassning

Samhället har så sakta börjat att förbereda sig för förändrade förhållanden i form av mer nederbörd, skyfall, översvämningar, erosion och högre hälsofarliga temperaturer i värmetoppar. SMHI, SGI, MSB med fler myndigheter har fått flera olika uppdrag av regeringen för att arbeta med att förbereda och förstärka samhällets förmåga att hantera dessa förändrade förhållanden. Lidköpings kommun inklusive Filsbäck ligger i ett utsatt läge avseende översvämningsrisker och vid flera somrar de senaste 10 åren har temperaturerna varit höga, och vattnet i sjön varmt. Svalkan har funnits i skogen och skogen har kylt ner även sin omgivning, dvs bostadsområdena.

Klimatanpassning är ett allmänintresse som måste tas hänsyn till i samhällsplanering (PBL 2 kap, 3 §). Kommunen ska ta hänsyn till klimatförändringar i sin översiktsplanering (PBL 3 kap, 4 §). Särskilt viktigt är det att klimatanpassning beaktas i övergripande planering eftersom det påverkar de efterföljande delarna av planerings- och byggprocesserna. Att ta fram strategier för att bevara och utveckla grönstrukturer är ett viktigt instrument. Ytor som blå- och grönstrukturer är viktiga för att klimatanpassa både befintlig och ny bebyggelse. Allt ovan enligt Boverket.¹⁷ I Filsbäck har vi redan befintliga blå- och grönstrukturer. Men dessa omhändertas inte av planprogrammet, tvärtom anges dessa som möjliga att bebygga.

För att minska riskerna eftersträvar klimatanpassningar att minska antal hårdjorda ytor så vattnet kan infiltrera i marken. Vattnet ska fördröjas på sin väg till dagvattenledningar och större vattendrag.¹⁸ Fördröjningsmagasin kan även vara öppna dagvattenlösningar så som dammar, de kan också bestå av naturliga våtmarker och vattendrag. Träd och parker fungerar även som fördröjningsmagasin i sig.¹⁹

Område 3b, 5, 6, och 7 tillhandahåller redan i befintligt skick naturlig infiltration och fördröjningsmagasin. Det är de naturliga skogliga våtmarkerna i områdena som står för detta. Dessa marker fungerar även som ytor för tillfälliga översvämningar. Skogsmarken och träden i sig fungerar även som fördröjningsmagasin utöver våtmarkerna i skogen.

I den konsultrapport om dagvatten som bifogas planprogrammet anges att det ska anläggas nya fördröjningsmagasin vid en exploatering. Konsultrapporten skriver emellertid att "Området mellan golfbanan och Stenåsvägen är svårt att lösa, speciellt den södra delen verkar ha mycket stående vatten och har dåligt fall mot utloppen. Området bör granskas noggrannare och troligen omarbetas för att kunna bli aktuellt för exploatering. Speciellt östra och södra delarna kan ifrågasättas." (sid 8) Det är område 3b västra som beskrivs. I planprogrammet visar figur 11 "Skyfallskartering över planområdet vid 200-års regn" att stora vattensamlingar uppstår i områdena 3b, 5 och 7.

Redan idag ger dessa områden infiltration av nederbörd och de skogliga våtmarkerna fungerar som stora fördröjningsmagasin som motverkar översvämningar nedströms och

¹⁷ <https://boverket.onlineacademy.se/external/play/2331>

¹⁸ <http://www.klimatanpassning.se/atgarda/lar-av-andra/anpassningsexempel?query=&page=6>

¹⁹ <https://boverket.onlineacademy.se/external/play/2331>

avlastar Va-systemen. Att ersätta dessa naturliga och redan befintliga gratistjänster som områdena tillhandhåller, det innebär stora investeringar i VA-system och anläggningsarbeten. Förslaget innebär alltså att kommunen ska förstöra naturens gratistjänster för att sedan försöka åstadkomma ersättningar, som inte är gratis.

De ersättningar som beskrivs planeras delvis på mark som ej ägs av kommunen. Erfarenheter från Botkyrka kommun med att arbeta med klimatanpassningsåtgärder är att det är betydligt lättare att genomföra dessa på sin egna mark än att få andra markägare att vidta åtgärder.²⁰

I flera kommuner som påbörjat ett klimatanpassningsarbete efterliknas naturen när fördröjningsmagasin och infiltrationsanläggningar anläggs. I Augustenborg i Malmö anlades den miljömässigt och ekonomiskt mest fördelaktiga lösningen på översvämningsproblemen. Dagvattensystemet består av dammar, kanaler och en del gröna tak som har integrerats i den befintliga miljön. Kostnaden för att anlägga systemet i Augustenborg uppgick till cirka 35 miljoner kronor när arbetet genomfördes mellan 1998 och 2002.²¹

Skogarna reglerar också temperaturen. Vid höga temperaturer är de svalare i skogar, särskilt flerskiktade sådana som 7a, och skogarna kyler även ner sin omgivning. Det gör även mindre träddungar. Filsbäck är alltså omgivet av svalkande och nerkylande ekosystem.

Vi menar därför att för att bibehålla de redan befintliga klimatanpassningar som område 3b, 3c, 6 och 7 redan idag tillhandahåller så måste dessa områden skyddas från bebyggelse. Delar av område 5 kan också vara aktuellt ur denna aspekt.

Viktiga funktioner för ett attraktivt Filsbäck/ Truve

För att kunna ha ett attraktivt Filsbäck behöver planprogrammet se över flera funktioner. Flera är nämnda tidigare i samband med t.ex. ekosystemtjänster och områdesindelning men vi vill även framhålla dem här var för sig.

Dagvattenhantering

Föreningen vill uppmärksamma kommunen på att det är känt hos fastighetsägare med källare att dagvatten är en viktig fråga för Filsbäck/ Truve. Det är inte ovanligt med översvämnningar i källare. Område 3b är känt för att vara fuktigt även i den södra delen.

Filsbäcken och Öredalsån som dagvattenrecipenter

Dagvatten från nya riksväg 44 kommer ledas ner i Filsbäcken och Öredalsån. Vattendragen meandrar i sand/ lerjordar och starka variationer i vattenstånd kan få konsekvenser för vattendragen och dess omgivning.

Vi anser att planprogrammet i första hand ska förlita sig på ekosystemtjänstbaserad dagvattenhantering och att det bör noga utredas vilken kapacitet som vattendragen har som

²⁰ <https://boverket.onlineacademy.se/external/play/2331>

²¹ <https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/exempel-pa-klimatanpassning/oppn-dagvattenhantering-i-malmostadsdelen-augustenborg-1.115720>

recipient av dagvatten innan detaljplanering av bostäder påbörjas. Man behöver ta med i utredningen behov av erosionskydd och om hur de kan undvikas eftersom det skulle påverka åarnas meandrande.

Attraktiva och tydliga in/utfarter

Idag är infarten otydlig och ej sammanhållen till Filsbäck när man kommer från Lidköping. Vårt förslag i tabellen nedan bygger på en tanke om en tydlig och trivsamt början på Filsbäck som vi tror kommer att förstärka förståelsen för den nedsatta hastigheten.

Persontransporter till och från Filsbäck

Det behöver utredas hur persontransporterna till och från Filsbäck kan ske så att utbyggnaden inte leder till mer biltrafik. En förutsättning är att det finns en kollektivtrafik (buss med viss komplettering av tåget) med betydligt högre turtäthet än idag (halvtimmestid brukar kunna öka resandet kraftigt). Det är viktigt att förstå att kollektivtrafikresandet inte tar slut inne i stan; tidtabellerna måste anpassas så att det går att byta till och från avgångar och ankomster med Kinnekullebanan (vid resecentrum) och inte minst med Expressbuss 1 och buss 200. Nattbussarna är avgörande att de finns kvar för att ungdomar ska kunna ta sig hem utan att bli hämtade med bil. Kostnaden ska vara samma som för stadstrafiken. Utred gärna en linje ända till Källby för stadstrafiken. Inne i Lidköping behöver bussarna ges förtur när de ska in i Lidköping och ut därifrån. Idag står de i samma köer som bilarna. Det ger ingen attraktiv kollektivtrafik.

Cykelvägarna är vi mycket nöjda med och vill ge en eloge till kommunen för att de alltid snöröjs snabbt på vintern!

Föreningen inbjuder kommunen att återkomma med en skiss på lokalgatan och starta en dialog med föreningen om hur den och kollektivtrafiken ska utformas.

Buller

Trafikverkets analyser visade att trafiken förväntas delas sig mellan nuvarande riksväg 44 och nya vägsträckan. Så mycket som 50 % kan bli kvar genom Filsbäck! Det är oroväckande siffror. Bullret är fortfarande den faktor som riskerar att miljömålet God Bebyggd Miljö inte kan uppfyllas.

Vi menar därför att det måste till en detaljerad bullerutredning som tar in olika scenarier av framtida bebyggelse, kollektivtrafik, antal boende och lokalgatans utformning.

Föreningen undrar om det finns behov av ett kontrollprogram för buller när nya vägsträckan sätts i drift. Går det och vad skulle det i så fall kunna omfatta? Studier av flöden? Studier av buller?

Bullerdämpande åtgärder mot nya riksväg 44

Vi undrar om det kommer att bli bullerdämpande åtgärder mot nya riksväg 44 mot Filsbäck/Truve? Även om lagkraven följs för bostäder skulle det vara en välkommen åtgärd för både Filsbäckens egendom, bostadsområdena och rekreationsområdena. Det är ju inte förbjudet att göra åtgärder även om bullret håller sig inom lagkrav.

Vi vill gärna se bullerdämpande åtgärder vid nya riksväg 44 i form av lägre jordvallar som tar däck- och motorljud där vägen går över åkermark. De kan ha höjden mot vägen och sedan släntas ner så att slänten blir en del av den brukade åkermarken eller det kan vara lägre jordvallar som anläggs med planteringar ovanpå (bli ett estetiskt inslag). Det är en del i att göra planprogramområdet attraktivt.

Behov av ny förskola och skola

Föreningen är mycket positiv till att barnen ska kunna få en skola där de bor men planprogrammet behöver kompletteras med en utredning och förskola och skola. Vinningaskolan är redan trångbodd, gymnastiksalen inte tillräcklig. Vi vill undvika att Filsbäck/ Truve/Svanvik hamnar i en period av brist på förskoleplatser och besvär för Vinningaskolan. Hur stort blir behovet av förskola och skola? Hur många fler barn behövs för att bära ny förskola och skola? Hur blir det om man bygger i etapper? Vilka bostäder ska man bygga först? Hur stora etapper ska man bygga? Hur har barnkullarna varierat senaste 10 åren i Filsbäck?

Trygghetsboende och småskaligt äldreboende

Vi menar att kommunen ska planlägga för trygghetsboende i Filsbäck så att äldre i Filsbäck kan bo kvar även när de inte orkar ha kvar en villa. Vi menar att kommunen ska utreda möjligheten till småskaligt äldreboende. Båda boendeformerna är viktiga. Att bo nära naturen, kvar i det område man trivs i medför en ökad livskvalitet. Här finns nu äldre med barn och barnbarn i Filsbäck som i framtiden kan behöva sådant boende.

Vårdcentral

Vi vill att möjligheten till en småskalig vård/barnavård/mödravårdscentral utreds. Hur stort underlag behövs? Kan man öppna en filial till befintlig vårdcentral? Skulle något av flerfunktionshuset i 1b eller 4c kunna passa?

Att gynna arbetstillfällen och näringsverksamhet i Filsbäck?

Vi anser att verksamhetsområdet ska strykas ur planprogrammet och att sådan verksamhet samlokaliseras till befintliga verksamhetsområden t.ex. i Kartåsen. Verksamhetsområdet kommer leda till mer trafik, både bil och tung trafik och förstöra utsikten för boende utmed Vinningavägen.

Istället föreslår föreningen att kommunen ska gynna det lokala företagandet och de entreprenörer som redan bor och verkar i Filsbäck/Truve/Svanvik. Flera använder just naturen, jorden och skogen. Andra har hemmakontor, eller lokaler hemmavid för sina småföretag. Kommunen har arbetsplatser på förskolan och fritidshemmet. Med föreliggande förslag stöds både näringsverksamhet och verksamheten vid kommunens förskola och fritidshem.

Befintliga och planerade detaljplaner – alltid skötselplaner för naturmark och parkmark

Filsbäck har fått erfara vilka problem det kan innebära när en detaljplan som omfattar naturmark och parkmark inte har en skötselplan. Vi vill nu få ett slut på dessa problem.

Föreningen anser att alla detaljplaner i planprogramområdet, nya och befintliga, ska ha skötselplaner till sina grönytor, naturmark och parkmark. Detta för att få en långsiktig skötsel

som tillgodser och främjar de ekosystemtjänster som markerna erbjuder (rekreationsvärden, pedagogiska värden, naturvärden) och kulturhistoriska värden som finns och att det som gallras ut tas tillvara. Nedtagna träd kan bli lokal ved, pinnar bli leksaker och till kojbyggande på förskolan och fritis.

Kretslopp - lokal jordproduktion

Som i så många andra bostadsområden uppstår det mycket trädgårdsavfall. Om man inte tar hand om det på tomten ska det köras till Kartåsen. Föreningen vill att kommunen utreder om det finns möjlighet att lägga in ett område för en gemensam trädgårdskompost? En trädgård kan ha överskott på trädgårdsavfall och en annan kan vilja ha tag i kompost för jordförbättring. Det skulle också bli ett led i att minska transporter och påverkan av trädgårdsavfall på grönområden.

Kretslopp - återvinningsstation

Sophanteringen ses över i kommunen. Vi undrar om återvinningsstationen kommer att finnas kvar inom överskådlig tid? Om ja, så vill vi att det framgår av plankartan var den finns.

Filbäcks egendom

Filbäcks egendom har troligen en mycket lång historia eftersom långhus, domarring och bautastenar är inom stenkast avstånd från nuvarande mangårdsbyggnad. Föreningen föreslår att fornlämningar lyfts fram på ett lämpligt sätt inom nya detaljplaner liksom den mindre påtagliga historien som namnet Kristningamarken vittnar om. Det kan till exempel vara genom namngivning och gestaltning.

Slut på yttrandet, underskrifter i bilaga 3.
